

HISTORISCHE VERENIGING ALKMAAR

Historische Vereniging Alkmaar
Oudegracht 249
1811 CG Alkmaar
e-mail: info@historischeverenigingalkmaar.nl

Aan het College van B&W van de gemeente Alkmaar
t.a.v. mw. A. J.A. van de Ven, wethouder
monumentenzorg
Postbus 53
1800 BC Alkmaar

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

behorende bij de brief d.d.15 december 2011, verzoek tot aanwijzing van de voormalige Ringers' Chocoladefabriek aan de Noorderkade 1027, 1823 CJ Alkmaar, tot gemeentelijk monument

Complexnaam: Ringers' Chocoladefabriek
Aantal complexonderdelen: 6
Adres: Noorderkade 1027 (1027, 1027B, 1027C, 1027D, 1027E, 1027F - zie bijlage 1)
Postcode: 1823CJ
Gemeente: Alkmaar
Provincie: Noord-Holland
Kadastraal: C 6734
Opgesteld d.d.: 09-01-2012

Inleiding

Het complex van de voormalige RINGERS'CHOCOLADEFABRIEK is in 1920 gesticht door eigenaar Hendrik Ringers en gevestigd op een groot terrein aan de noordzijde van het in 1824 gegraven Noordhollands Kanaal. De fabricage van Ringers'chocola is gestart in Alkmaar aan het Varnebroek in 1905. Uitbreidingswensen noopten tot verhuizing naar het terrein ten noorden van de historische binnenstad, gelegen buiten de voormalige vesten, thans bekend als 'Overstad'. Aanvankelijk was de fabriek bescheiden van omvang. Maar het succes van de fabriek leidde in meerdere fasen tot uitbreiding. Het zou de beroemdste en grootste fabriek van Alkmaar worden. De fabriek werd gebouwd door het Alkmaarse bouwbedrijf Ringers en Zn, gesticht door de vader van de chocoladefabrikant, Frits Ringers sr. Een andere zoon, Frits Ringers jr., gaf leiding aan de latere uitbreidingen, tot en met de omvang, die thans bewaard is. In 1937 was er het idee om het complex te verdubbelen, met de huidige klokkentoren als omslagpunt van een spiegelbeeldige gevel. De Tweede Wereldoorlog voorkwam uitvoering van dat grootse masterplan. Daarna nam de groei van de fabriek af en werd uiteindelijk afgezien van deze ultieme vergroting.

Maar wat in 1937 werd gerealiseerd als de 'helft' van een statige fabrieksgevel was qua afmeting groter, dan wat Alkmaar ooit binnen zijn gemeentegrenzen had gezien. Bouwbedrijf

Ringers was dan ook trots op zijn schepping en presenteerde zich als architect van de chocoladefabriek. De voorgevel, die de oorspronkelijke fabrieksdelen verbindt, laat de invloed van 'Amerikanisme' zien. Frits Ringers jr. werkte eerder samen met de beroemde Alkmaarse architect Jan Wils, o.a. bij de bouw van de prachtige Villa de Lange aan de Wilhelminalaan, een schepping van Wils, gerealiseerd door Ringers. Wils was aan het begin van zijn loopbaan in de leer bij Berlage. Wils en Berlage onderhielden nauwe contacten met de belangrijke Amerikaanse architect Frank Lloyd Wright. Via hem kwam een voor die tijd zeer moderne bouwstijl naar Europa en naar Nederland. Anderzijds liet ook Frank Lloyd Wright zich inspireren door het werk van Berlage en Wils. Frits Ringers jr. was goed ingevoerd in de principes van de nieuwe bouwstijl. Hij heeft ze met veel smaak toegepast in de chocoladefabriek.

De fabriek moest in 1973 gesloten worden. Het complex wordt dan gekocht door Klercq Woonwereld, die de fabriek ten dele verbouwt en inricht als meubelwinkel. Klercq laat in 1982 wit kunststof plaatmateriaal met afgeronde hoeken aan de voor-en zijgevel aanbrengen om tot een 'moderne' uitstraling te komen. Deze platen onttrokken het fraaie metselwerk aan het oog. Na het faillissement van Klercq in 2010 is een groot deel van het complex ontruimd. Aan de achterzijde en op de begane grond functioneren nog winkelbedrijven. Het aanzien van het complex wordt aan de voorgevel en gedeeltelijk aan de noord-westgevel tot op de huidige dag bepaald door de witte kunststofplaten. Veel jongere Alkmaarders hebben de fabriek in zijn oorspronkelijke fraaie gemetselde glorie daardoor niet kunnen zien. Hoewel er in de periode Klercq veranderingen aan het complex zijn aangebracht, zowel aan het interieur als aan het exterieur, is een groot deel in originele staat behouden.

Context

De Ringers Chocoladefabriek is een zeldzaam voorbeeld van nog bewaard gebleven industrieel erfgoed in Alkmaar. Het is een symbool van Alkmaars industriële ontwikkeling en een icoon voor de grote invloed van de familie Ringers op de bloei en groei van de stad in de twintigste eeuw. De fabriek staat aan de overzijde van het Noordhollands Kanaal tegenover de gevelwand van het oude centrum, als voorbeeld van vroeg twintigste eeuwse industriële expansie van de eeuwenoude stad. Het kijkt uit op de oude, gerestaureerde en monumentale kaasfabriek van Eyssen, thans ingericht als wooncomplex. Eyssen is ook gebouwd door Bouwbedrijf Ringers en Zn. De gemetselde voorgevel en zijgevels van de chocoladefabriek passen qua stijl en materiaalgebruik bij het beeld van de monumentale historische binnenstad en vormt als complex de ideale overgang van oud naar nieuw. Het leidt vanuit de historische context van een monumentale omgeving naar de er achter gelegen modernere bouwvormen van het nieuwe Overstad. (Zie bijlage 2, 'vogelperspectief van architect Mark Koning, te Alkmaar')

Het Ringers-complex is een belangrijk voorbeeld van de invloed van de bouwstijl van Frank Lloyd Wright op de Alkmaarse architectuur. De nieuwe fabriek (1920) en de latere (1926 en 1937) uitbreidingen van de Ringers chocoladefabriek werden opgetrokken naar ontwerp van het bekende Alkmaarse bouwbedrijf van F.H. Ringers en Zn. Zoon Ir. F.H. Ringers jr. (in 1919 bouwkundige) tekende het ontwerp voor de nieuwe fabriek. Zijn ontwerp van de gevels is sterk beïnvloed door de toen nieuwe bouwstijl van Frank Lloyd Wright, in Alkmaar geïntroduceerd

door Jan Wils. De firma Ringers en zn. is al enkele jaren bekend met deze internationale bouwstijl via de jonge Alkmaarse architect Jan Wils. Wils werkte van 1914 tot 1916 op het architectenbureau van Berlage in Den Haag, waar hij in aanraking is gekomen met en beïnvloed werd door de visie van Berlage op Frank Lloyd Wright. Berlage bezocht in 1911 Amerika om het werk van o.a. Frank Lloyd Wright te bestuderen en heeft daarna deze bouwstijl in Nederland uitgedragen door middel van vele lezingen en publicaties.

De firma Ringers bouwt in 1917 naar ontwerp van Jan Wils 'Villa de Lange' aan de Wilhelminalaan 2 te Alkmaar. Dit ontwerp is bijna een letterlijke vertaling van de 'Unity Temple' te Chicago van Frank Lloyd Wright. Behalve deze belangrijke villa (rijksmonument) realiseerde Ringers ook de twee herenhuizen aan het Nassauplein 12 en 13 naar ontwerp van Jan Wils (1919), geheel volgens de principes van De Stijl, de in Nederland geïntroduceerde naam van de nieuwe bouw- en inrichtingsstijl. Jan Wils was als architect vooraanstaand lid van de kunstenaars en architectengroep De Stijl. In het Haags Gemeentemuseum is thans in een uitvoerige overzichtstentoonstelling over De Stijl te zien hoezeer het werk van Berlage, Wils en Frank Lloyd Wright met elkaar verweven zijn. Ook op het landgoed Karperton, tussen Alkmaar en Bergen, eveneens een ontwerp van Jan Wils (1916) was de familie Ringers vertrouwd met de nieuwe bouwstijl. Hendrik, één van de beide directeuren Ringers van de chocoladefabriek, woonde er van 1930 tot 1960. Ieder dag reed hij te paard van de Groeneweg naar zijn fabriek in Alkmaar.

Voor de bouwgeschiedenis van de Ringersfabriek liet de afdeling Monumentenzorg van de gemeente uitvoerig onderzoek verrichten, waarvan het resultaat thans voor ieder te zien is in de hal van het Stedelijk Museum te Alkmaar. Het onderzoek onderscheidt in totaal 26 grotere en kleinere bouwfasen (fase 0 t/m fase 25). De vijf belangrijkste zijn:

1920 Start van de bouw van de fabriek, eerste vleugel, ongeveer in noord-zuidelijke richting.

1922 Uitbreiding met een tweede vleugel, parallel aan de eerste.

1926 Verbinding van de beide vleugels met een kantoorgebouw, waarvan de voorgevel in de stijl van het z.g. 'Amerikanisme' beeldbepalend is.

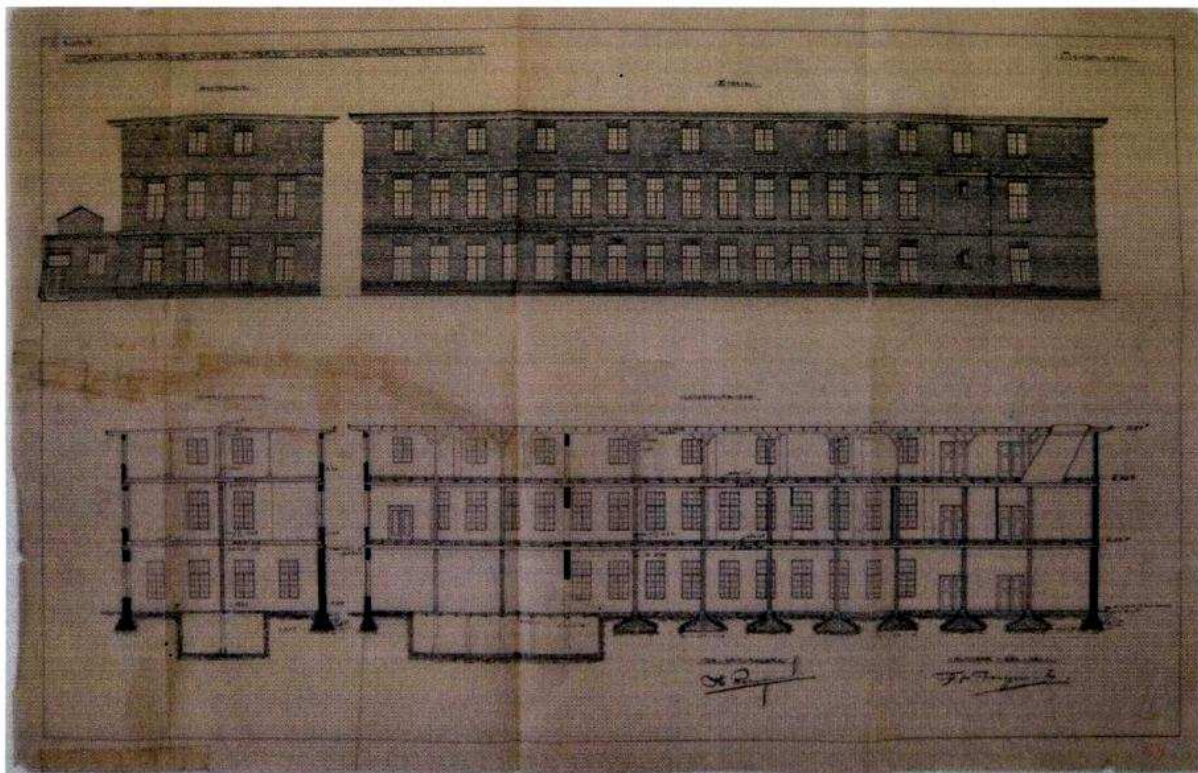
1937 Verlenging van het kantoorgebouw in oostelijke richting; de voorgevel, zoals die thans nog bestaat met een kleinere en hogere klokkentoren, krijgt gestalte.

1940 Een derde vleugel wordt gebouwd in oostelijke richting, parallel aan de beide vorige vleugels. Hiermee krijgt het gebouw vanuit de lucht gezien de vorm van een gespiegelde 'E', de hoofdvorm van de fabriek, zoals die thans nog aanwezig is.

Voor een gedetailleerde beschrijving van de bouwfasering zij verwezen naar de expositie in het Stedelijk Museum of de daaraan ten grondslag liggende studie van de afdeling Monumentenzorg en Archeologie van de gemeente Alkmaar. Voor de volgende omschrijving is dankbaar gebruik gemaakt de expositie in het Stedelijk Museum.

Omschrijving

1920: De eerste vleugel van de fabriek, toen al gedacht als onderdeel van een masterplan, is een meerlaags rechthoekig pand gerealiseerd in traditionele baksteenarchitectuur met een gecombineerde beton- en houtconstructie. Deze houtconstructie is bewaard gebleven. In bijlage 3 zijn hiervan foto's opgenomen. Het gebouw heeft drie bouwlagen en is ten dele onderkelderd aan de noordwestzijde en heeft een nagenoeg plat dak met overstekken op klossen. De plintzone wordt gemarkeerd door een rollaag met strekken boven het trasraam. Ter hoogte van de verdiepingsvloeren zijn in de gevel twee horizontale betonbanden aangebracht. De twee verdiepingsvloeren zijn opgebouwd met stalen liggers waartussen betonnen troggewelven. De overspanning in de breedte van het pand is gehalveerd middels een enkele rij betonnen kolommen. De houten dakvloer wordt gedragen door houten geschoorde standvinken. Op de begane grond en de eerste verdieping zijn grote smeedijzeren roedenvensters opgenomen met vierentwintigruits (4x6) verdeling. De vensters van de derde verdieping zijn alternerend geplaatst en hebben zestienruits (4x4) roedenverdeling. Alle gevelsparingen zijn aan de bovenzijde voorzien van hanenkammen in het metselwerk.

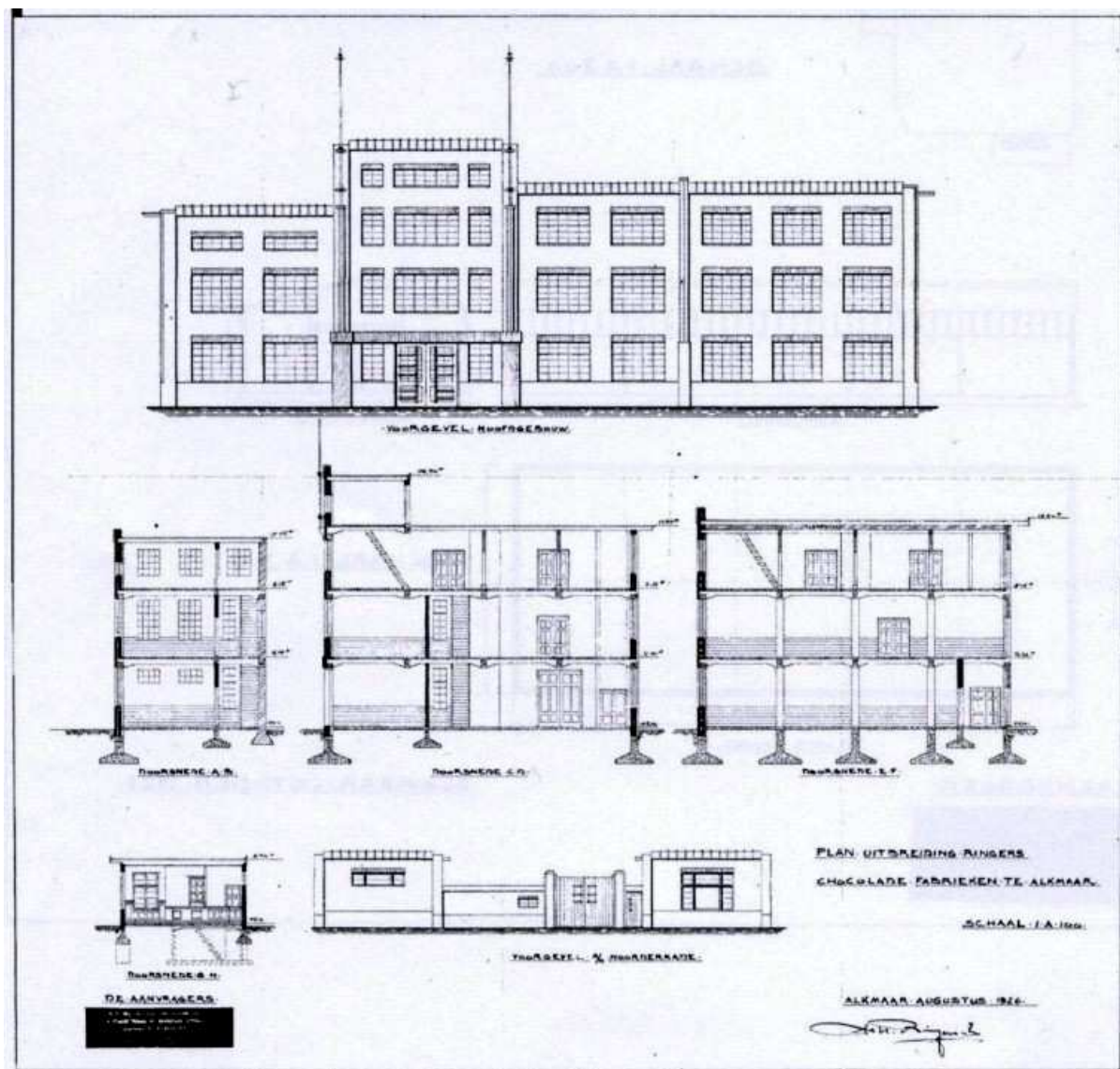
Afbeelding 1. De eerste vleugel van de fabriek van 1920.
(Afbeeldingen, tenzij anders vermeld: Collectie Regionaal Archief Alkmaar.)

1922: In dezelfde traditionele stijl wordt in 1922 een uitbreiding gerealiseerd, rechthoekig, vrijstaand en parallel aan het bouwdeel uit 1920. Het nieuwe gebouw is wel iets breder, maar ook iets minder lang. Op het eerste gezicht zijn de beide gebouwen gelijk. Het belangrijkste verschil is echter de draagconstructie. De eerste twee bouwlagen bestaan uit een betonskelet met centraal in de lengterichting van het gebouw een dubbele rij kolommen uit een betonskelet met centraal in de lengterichting van het gebouw een dubbele rij kolommen op een onderlinge afstand van 2.4 meter. De vloeren zijn van gewapend beton op een aangestort balkenraster. De derde bouwlaag volgt het constructieve systeem van de ondergelegen

1926: De bestaande drielaagse vleugels worden aan de zuidzijde, de kanaalzijde dus, verbonden met een hoog bouwvolume met kantoorruimten. Het gebouw krijgt een fraaie voorgevel. De invloed van het z.g. ‘Amerikanisme’ is o.a. zichtbaar in het toepassen van een plat dak en het expresssionistisch gebruik van metselwerk. De sobere baksteen-architectuur van de voorgevel laat duidelijk de invloeden van Wils, Berlage en Frank Lloyd Wright zien. Met grote raampartijen in een verfijnde ritmiek van kleine in een staal gevatte vensters (met dubbele

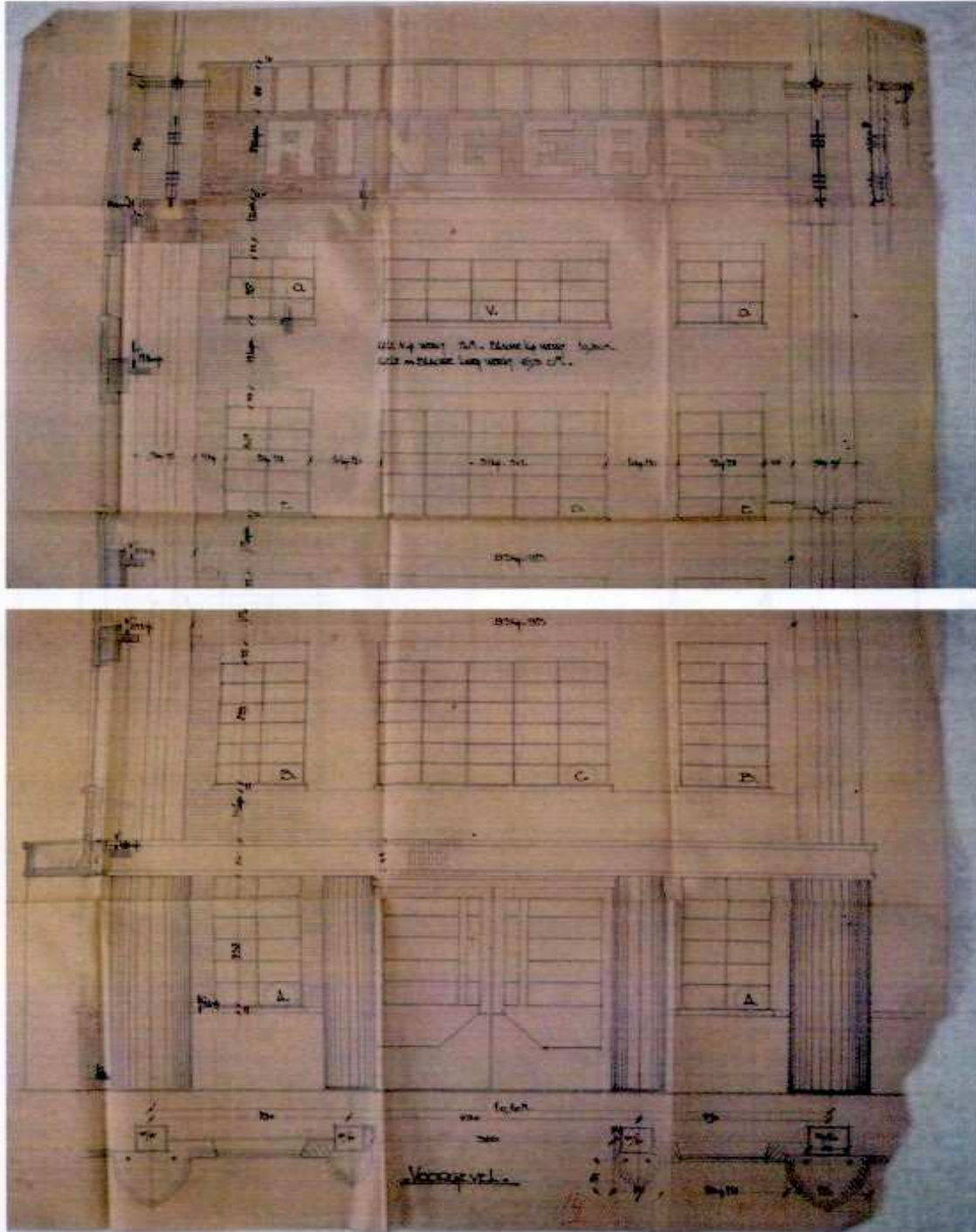
beglazing) kon er veel daglicht naar binnen. Deze nieuwe verworvenheid van licht en ruimtegevoel wordt in het interieur voortgezet met kamerwanden en deuren, die op dezelfde wijze met veel glas en stalen vensters worden vormgegeven. De primaire kleuren op de deuren van kasten en liften completeren het beeld van een gebouw, dat binnen en buiten echt door De Stijl geïnspireerd is. Er wordt een voor die tijd modern betonskelet gebruikt met de voor die periode kenmerkende afgeschuinde balken in aansluiting met de kolommen. Het materiaalgebruik werd geoptimaliseerd door de momentlijn van optredende krachten bij belasting te volgen in het ontwerp. De gevel is verticaal geleed in vier delen met geprofileerde pilasters in het metselwerk. Het eerste lid is zo hoog als de bestaande vleugel van 1920. Het tweede met drie vensterassen is opgetrokken met een extra verdieping ter accentuering van de entreepartij. De twee hoekpilasters zijn bekroond met twee fraaie smeedijzeren houders voor vlaggenmasten. Ter breedte van dit deel is er een dubbele entreedeur voorzien van een luifel met staand gemetseld fries, welke wordt ondersteund door twee forse lensvormige

Afbeelding 3. Het kantoorgebouw van 1926, tevens voorgevel en poortgebouw.

halfkolommen ter plaatse van de pilasters. De entreedeur wordt geflankeerd door twee gelijksoortige lensvormige halfkolommen, maar deze hebben een kleinere afmeting. Het derde

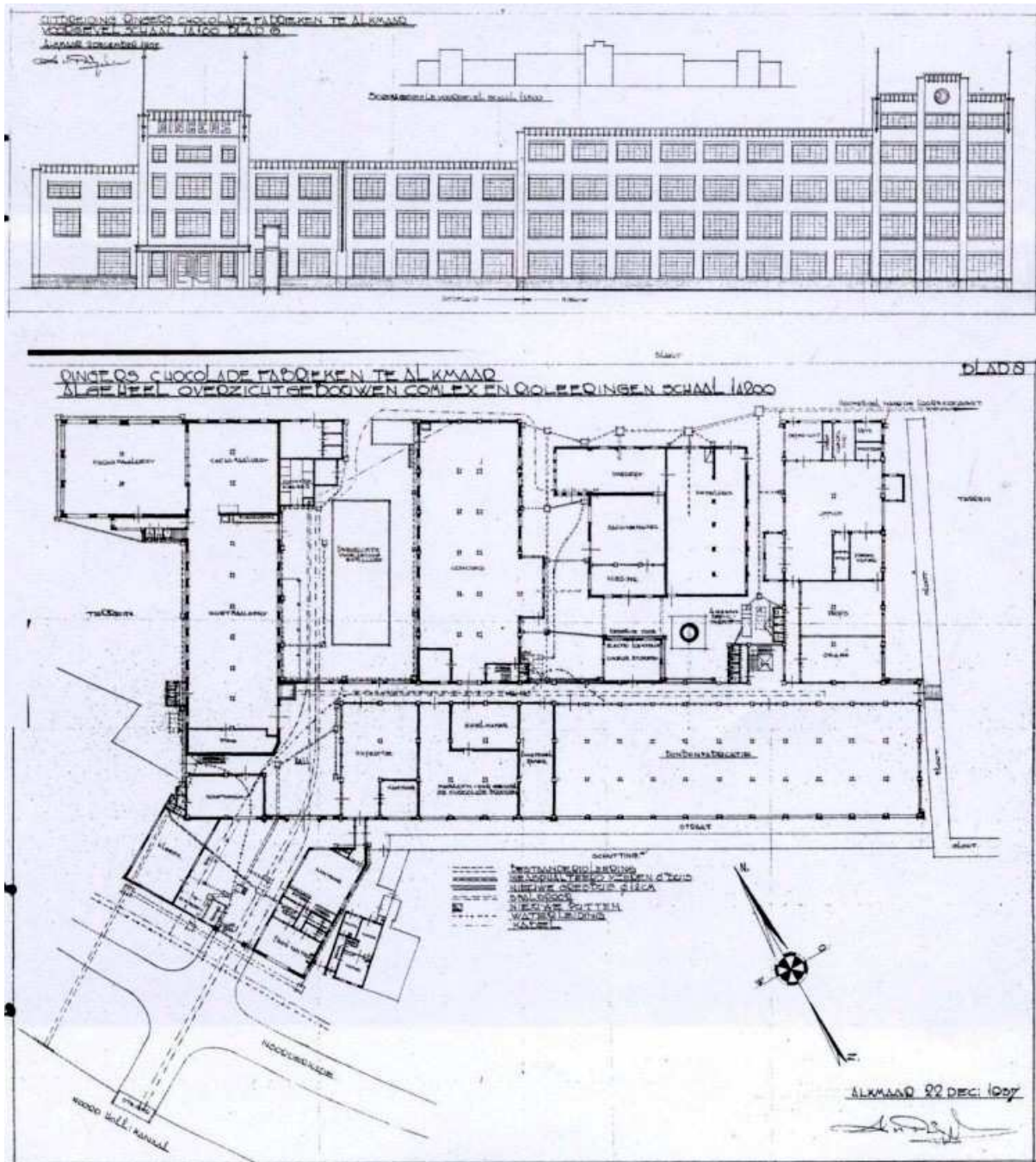
en vierde deel zijn iets hoger opgetrokken dan het eerste. Er zijn twee, respectievelijk drie vensterassen. De borstwering onder de vensters van de begane grond is in het metselwerk verbijzonderd tot plintzone van het gebouw. De stalen ramen hebben een liggende roedenverdeling, die de horizontaliteit van het gebouw nog eens benadrukken. Bovenaan de gevel is er een abstract vormgegeven lijst in twee kleuren staand metselwerk. Onder de lijst van het tweede deel vormen in het metselwerk opgenomen tegels de naam RINGERS.

Afbeelding 4. Ontwerp van het entreedeel.

1937: De geplande schaalvergroting en gewenste uniformiteit in uitstraling wordt bereikt. De fabriek krijgt het aanzien aan de Noorderkade, zoals het tot de sluiting in de jaren '70 van de vorige eeuw heeft bestaan. De uitbreiding naar het oosten krijgt vier lagen, van gelijke

constructie en bouwstijl als in 1926. Aan de oostzijde komt een deel met vijf lagen, bekroond met een betegelde klokpartij. Ook hier weer twee fraaie smeedijzeren houders voor vlaggenmasten. Nu is te zien wat het masterplan voor de totale fabriek beoogde. De tekening voor de bouwaanvraag van 1937 laat zien hoe de uiteindelijke symmetrie was gedacht. De fabriek zou nog twee keer zo groot willen worden. Het hogere deel met de klokpartij fungeerde daarin als symmetrieas. Door de Tweede Wereldoorlog en de economische situatie daarna zou het van die ultieme uitbreiding niet meer komen.

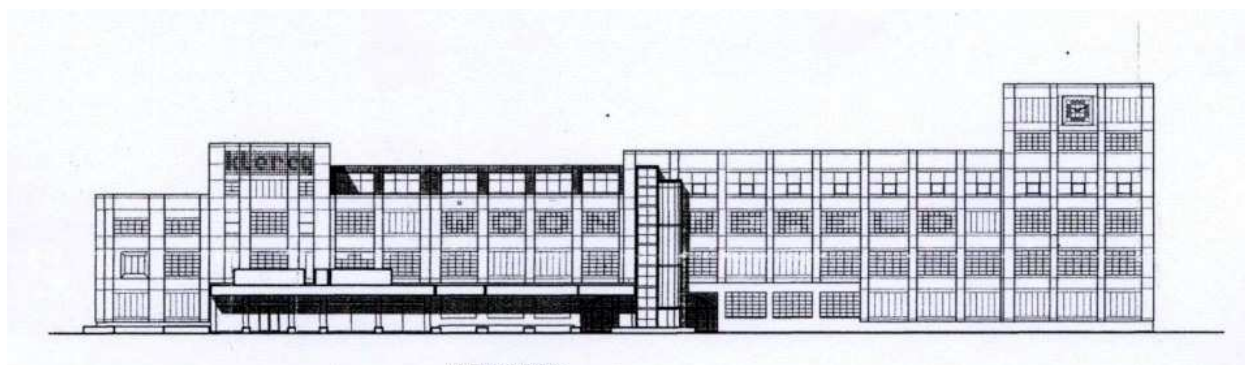

Afbeelding 5. De uitbreiding van 1937 en het masterplan, dat de fabriek nog wilde laten verdubbelen.

De omschrijving van de andere bouwfasen is wellicht niet minder interessant. Er zijn van alle verbouwingen en uitbreidingen dan ook goed te lezen bouwtekeningen bewaard gebleven. Maar als onderbouwing voor de monumentaanvraag van het thans nog bestaande complex zijn zij van een andere orde. Ter wille van de omvang van deze nota zijn de overige fasen in deze omschrijving dus weggelaten. De afdeling Monumentenzorg en Archeologie en het Stedelijk Museum hebben blijkens de ‘foyerexpositie’ in het museum een nauwkeurige omschrijving beschikbaar, mocht daar behoefte aan bestaan.

Afbeelding 8. De achterzijde, zoals die thans nog aanwezig is.

Afbeelding 9. De huidige voorzijde, ‘ingepakt’ in de kunststofgevel van Klercq.

Waardering

Betekenis van de familie Ringers voor de stad:

Naast het architectonisch belangrijke ontwerp van de Ringersfabriek als voorbeeld van de moderne bouwkunst à la De Stijl in Alkmaar, is de familie Ringers gedurende driekwart van de twintigste eeuw in meerdere opzichten een belangrijke werkgever voor vele generaties Alkmaarders geweest. Maatschappelijk en bestuurlijk betrokken was de familie in tal van verenigingen, vrijwilligersorganisaties, scholen, provenhuizen, kerken, vrijwillige brandweer, e.d. De geschiedenis van vele Alkmaarse families en instellingen is op deze wijze onlosmakelijk verbonden met die van de familie Ringers.

‘Ringers’, als chocoladefabrikant, was op zijn hoogtepunt werkgever van ca. 900 inpakmeisjes én nog enkele honderden andere medewerkers. Maar ook het bouwbedrijf heeft vele Alkmaarders werk verschaft. Daarmee bepaalde deze familie mede het aanzien van de huidige stad. Zo bouwde de aannemersfirma F.H. Ringers en zn. vele honderden huizen in nu geliefde Alkmaarse wijken zoals het Nassau, Emma en Burgemeesterskwartier en langs de belangrijkste toegangswegen van de stad. In bijlage 4 is een lijst opgenomen van de bouwwerken van de periode 1901-1925, bewaard gebleven dankzij een ‘revuetekst’ voor een 25jarig huwelijksfeest binnen de familie Ringers. Het is een indrukwekkend overzicht, vooral als men bedenkt, dat er nog ruim vijftig jaar bouwactiviteit op zou volgen ! De vijfde broer Ringers, naast twee broers in de Chocoladefabriek en twee in het Bouwbedrijf, is Dr. Ir. Johan Ringers. Hij was in het eerste naoorlogse kabinet de eerste minister van Openbare Werken en Wederopbouw. In die functie heeft hij ook veel betekend voor het herstel van stad en regio na de Tweede Wereldoorlog.

Cultuurhistorisch, maar ook sociaal-maatschappelijk en economisch is de Ringersfabriek van grote waarde geweest voor de ontwikkeling van de stad:

De ontwikkeling van de Ringers Chocoladefabriek laat in zijn complexe fasering een bouwgeschiedenis zien, die meebeweegt met de groei en welvaart van de stad. De eerste kleinschalige Ringersfabriek na Varnebroek, midden tussen de woonhuizen, krijgt een vervolg in het agrarische, lege gebied naast de stad. Het masterplan, dat Hendrik Ringers al in 1920 voor ogen stond, kon zich daar onbelemmerd ontwikkelen. Ringers liet er honderden gezinnen van leven. Vaders, moeders, jonge meisjes vonden er een werkgever, die zijn tijd vooruit was. Er werd gedacht in talentontwikkeling, in scholing onder werktijd. Er was een eigen bedrijfspsycholoog en een maatschappelijk werker, in de jaren ’30 van de vorige eeuw. De fabriek had eigen sport- en cultuurclubs, zorgde zo nodig voor betere huisvesting. Tevreden, trotse werknemers werken beter, produceren beter, was uiteraard de leidende gedachte. De overweldigende belangstelling voor de Ringerstentoonstelling in het Stedelijk Museum bewijst hoezeer de bevolking zijn Ringersfabriek koesterde en koestert. En dat is terecht. Men ervaart er eigenheid en binding aan de stad. Via Ringers kwam de buitenwereld binnen Alkmaar, met alle internationale handel stond Alkmaar op een kaart, die de stadsgrenzen verre overschreed. In die zin laat de geschiedenis van de Ringersfabriek zien hoe de stad zich heeft ontwikkeld van naar binnen gekeerde, provinciale, agrarische marktplaats naar randstedelijke proporties met een blik naar buiten, met industrie, met werkgelegenheid en ontwikkelkansen.

Stedenbouwkundig en situationeel heeft de Ringersfabriek de weg vrijgemaakt voor de groei van de stad naar het noorden:

Waar de stad in 1920 de neiging vertoonde zich vooral naar het zuiden en westen te ontwikkelen, was het gewaagd om voor de nieuwe chocoladefabriek te kiezen voor een drassig, open gebied benoorden het Noordhollands kanaal. De psychologische effecten waren daar ook naar. De fabriek werd als ‘ver weg’ ervaren. De dichtstbijzijnde brug vergde vaak een omlooproute. Er was een eigen pontje - niet veel meer dan een kleine sloep - voor nodig om de fabrieksmisjes, die met het spoor naar de stad kwamen, bij de fabriek te brengen. Maar die verre fabriek ontsloot in feite het noordelijk gebied van Alkmaar. Overstad was geboren. Er

zouden meer industrieën volgen en woonwijken daarachter. Naar het zuiden en westen zou Alkmaar al snel zijn expansiegrenzen vinden. Naar het noorden lag een wereld open. Het “eerste schaap over de dam” was Ringers. Er zouden er vele volgen. Alkmaar werd op zijn grootst toen juist de uitbreiding naar het noorden ten volle werd ontwikkeld in de tweede helft van de 20e eeuw. Met dank aan Ringers !

Situationeel ligt de fabriek als een wenkend baken tegenover de oude stad. De bakstenen gevel met de prachtige vensterritmiek ziet er uit als een stoer, gezond gebouw, dat de logische verbinding vormt tussen oude stad-met-historie en nieuwe stad-met-ontwikkelkansen. De blik vanuit de fabriek op de oude stad, met het Kanaal er voor, met zicht op de torens en kerken, met in heel zijn ambachtelijke uitstraling respect voor die eeuwenoude gevelwand als overbuur en al wat daarachter sinds mensenheugenis aan geschiedenis schuil gaat,...die blik is uniek en zou dagelijks gedeeld moeten kunnen worden met de burgers van de stad, die er willen recreëren, eten, drinken, van cultuur genieten, willen wonen wellicht. De Ringersfabriek mag gezien worden als symbool van de stedelijke ontwikkeling van bedrijvigheid, van creativiteit en van samenwerken. De Ringersfabriek is juist door het samensmelten van de beide hoofdactiviteiten van de familie Ringers, chocoladefabriek en bouwbedrijf, een icoon voor de familie Ringers, die de stad welvaart en ontwikkeling heeft gebracht, in de moeilijkste decennia van de vorige eeuw.

Architectuur-historisch is de Ringersfabriek een zeldzaam voorbeeld van een modernistische bouwstijl, die het welzijn van de werknemer wilde bevorderen met veel licht, ruimte en stimulerende primaire kleuren:

Het “nieuwe bouwen”, de ‘Amerikaanse’ stijl, leerde Frits Ringers jr. van de jonge succesvolle architect Jan Wils. Wils werd te groot om in Alkmaar te blijven. Hem wachtte grootse projecten als het Olympisch Stadion, vooruitstrevende arbeiderswoonwijken in de regio van Den Haag, grote kantoren in de steden van de randstad. Frits Ringers bleef met zijn bouwbedrijf in Alkmaar en werkte zich op via studie van aannemer tot bouwkundige en uiteindelijk architect. De bouwprincipes van De Stijl, de invloed van Frank Lloyd Wright, Berlage en Wils, maar ook van Mondriaan en Van Doesburg voor het interieur, zijn in de Ringersfabriek toegepast, op een schaal die uniek is voor de stad.

De hoofdvorm van de fabriek, een gespiegelde hoofdletter ‘E’, de maximale omvang, die de fabriek in feite bereikte, de helft van de gedroomde fabriek, staat nog vrijwel onaangetast aan de Noorderkade. Vele nog gaaf bewaarde gevelelementen, vele nog gaaf aanwezige interieurkenmerken maken de fabriek tot een authentiek bouwwerk, dat, na gedeeltelijke restauratie, weer de sfeer kan ademen van de jaren dertig van de vorige eeuw. Het kan de beleving van de Alkmaarse bevolking versterken, dat er op die plek door vaders en moeders, opa’s en oma’s, ooms en tantes, neven en nichten, groots werk is verricht. Een plek, waardoor Alkmaar in de industriële ontwikkeling van de eerste helft van de vorige eeuw een robuust en stoer gezicht kreeg.

Stel je voor, dat het héle masterplan had kunnen worden uitgevoerd, als de tweede Wereldoorlog niet tussen beide was gekomen. Er had een magistrale fabriek gestaan met de allure van de Van Nelle fabriek in Rotterdam, van de Philipsfabriek in Eindhoven, van de textielfabrieken in Enschede en Hengelo. Maar zelfs half-magistraal is zij voor Alkmaar niet te versmaden. Niet voor de stad en streek als geheel, niet voor die cruciale toegangspolek op Overstad. Voor Alkmaar is de Ringersfabriek een zeldzaam industrieel monument, in zijn vorm, in zijn functie van destijds en in zijn maatschappelijke betekenis, tot op de huidige dag gevoeld.

Kadastrale kaart

Op de bijgevoegde kaart (bijlage 1) van de huidige kadastrale situatie zijn de (voorgestelde) beschermde onderdelen van het voormalige Ringers-complex in blauw aangegeven.

Bijlagen volgen:

1. Kadastrale kaart
2. Ringersfabriek in vogelperspectief
3. Foto's van exterieur en interieur
4. Overzicht van bouwwerken van de firma Ringers, 1901-1926
5. Bronvermelding
6. Colofon

Bijlage 1: Kadastrale kaart

Uittreksel Kadastrale Kaart

Deze kaart is noordgericht

12345 Perceelnummer

25 Huisnummer

Kadastrale grens

Voorlopige grens

Bebouwing

Overige topografie

Voor een omsluitend uittreksel, Apeldoorn, 19 december 2011
De bewaarder van het kadaster en de openbare registers.

School 1:2000

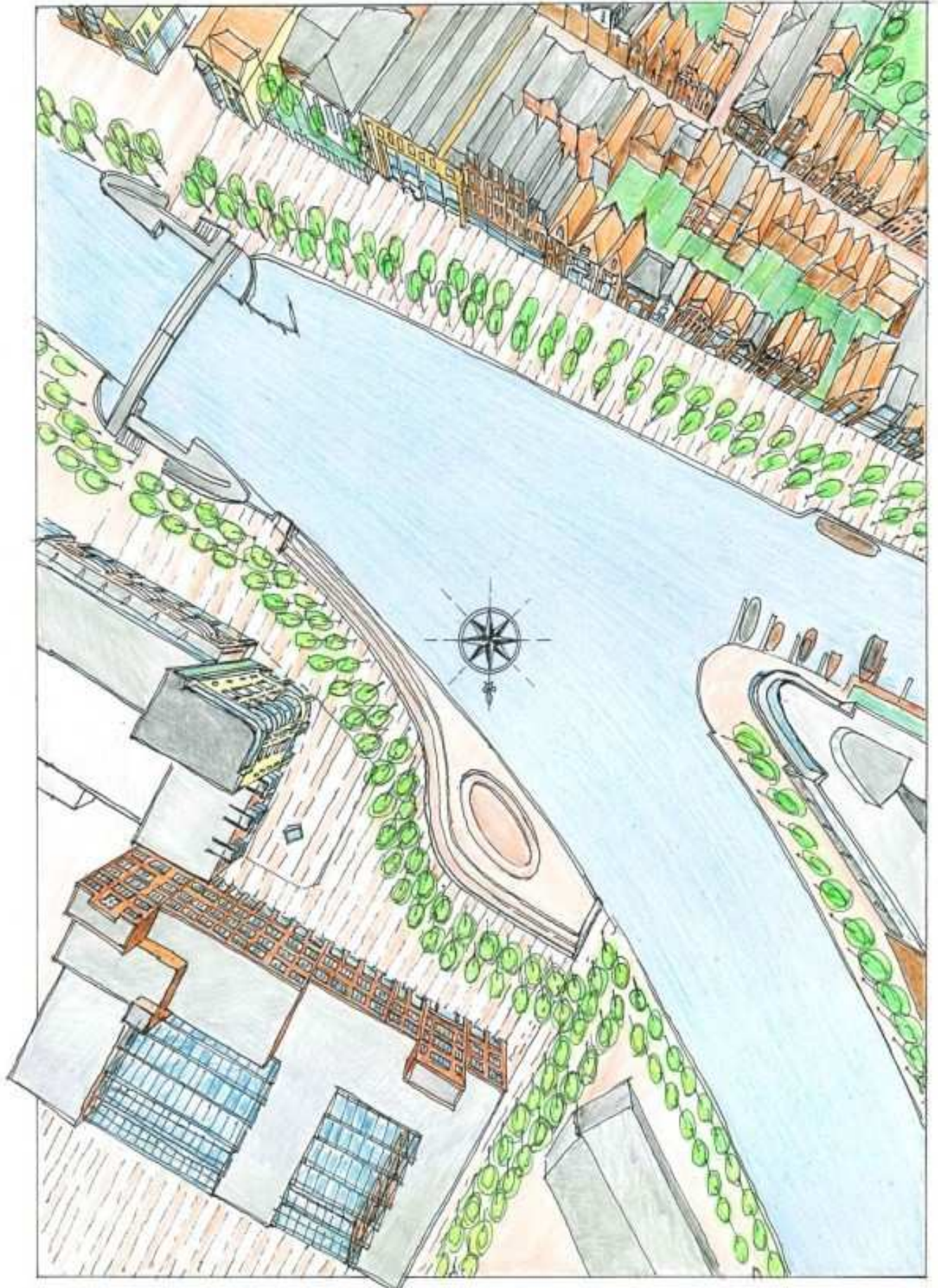
Kadastrale gemeente
Sectie
Perceel

ALKMAAR
C
6734

Aan dit uitspraak kunnen geen betrouwbare maken worden ontleend.
De Dienst voor het kadaster en de openbare registers behoudt zich de intellectuele
eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankrecht.

Bijlage 2: Vogelperspectief (ontwerp Mark Koning, architect)

Bijlage 3: Interieurfoto's (Collectie Historische Vereniging Alkmaar), exterieurfoto's (oud: Collectie Regionaal Archief Alkmaar; huidige tijd: Collectie Historische Vereniging Alkmaar)

Ringers 1963

Ringers 1967

Ringersmeisjes jaren '30

Ringersmeisjes jaren '60

Achterzijde, gave delen van de oorspronkelijke gevel zijn nog goed te zien. (foto Collectie Historische Vereniging Alkmaar)

Achterzijde, fraaie, gave lifttoren. (foto Collectie Historische Vereniging Alkmaar)

Oostzijde, bijzondere raamvlakken zijn nog gaaf. (foto Collectie Historische Vereniging Alkmaar)

Noordzijde, effect van het inpakken van de gevel met kunststofplaten is hier goed te zien, het overige deel van de gevel is nog gaaf bewaard. (foto Collectie Historische Vereniging Alkmaar)

Bijlage 4: Bouwwerken F.H. RINGERS & ZOON

Gegevens ontleend aan de tekst van een “revue, bevattende de bouwwerken verricht door de firma F.H.Ringers en Zoon tot stand gebracht in 25 jaren” opgevoerd tgv het 25-jarig huwelijksfeest van Jan Ringers en Helena Tonia Ringers-Veen op 24 juli 1926 (bron: familie-archief Ringers).

1 mei 1901 – 31 december 1913

WIE	WAT	WAAR
Ripping	huis	voor aan in de Hout
Gidion Floriszoon	huis	Toussaintstraat?
St.Paling en van Foreest	bouw	Steijnstraat?
Moens	verbouwing	
Haasbroek	huis	Zaadmarkt
?	?	Hoek Voor- en Zijdam
Mann	huizen	Steijnstraat
Spruit-Leijers	winkelpand	
Otter		
Smit		Kennemerstraatweg
Trappel		Nieuwpoortslaan
E. van Dam	stal	
N. van Vuure	verbouw	
N. van der Ploeg	2 huizen	Steijnstraat
Jos. Vermeulen	fabriek	Zaadmarkt
Kluitman	drukkerij	
Michiel Ringers	restaurant huis	Verdronkenoord?
Van der Molen		“aan de overkant”
Krijt	huis	Metiusgracht
De Lange en Moraaz		
Ging-Nagel	huis	
Molzer	huis	Wilhelminalaan
Kool	kaaspakhuis	
Landbouwcrediet	verbouwing kantoor	
Kerkmeer	verbouwing	
Vonk	pakhuis	
Kelder	huis	
Van der Horst	herstel schade na brand	
Haemstede	huis	Bergen
?	?	Emmastraat
Bijloos		Langestraat
Thomsen	meelpakhuis	
Van den Berg		Emmastraat
Kennemerland	Herstel schade na brand	
Vonk	huis	Emmastraat
Paling en Foreest	aanbouw	
Mw. Geertsema	villa	Emmastraat
Brands	slagerij	Egmond
Worm	verbouwing	
E.E.Stoel	verbouwing	
Eigen beheer	2 villa's	Nassaukwartier
idem	3 huizen	Westerweg
De Feestvreugde	verbouwing	Houttil
Graafland	huis	Emmastraat
Otter	verbouwing	
List	huis	Egmonderstraat
Kooijker	atelier	
Rozenhart		
Dröge		

Dames de Lange	huis	Emmastraat
idem	lunchroom	Langestraat

Hattum		Wilhelminalaan
Landbouwcrediet	verbouwing	
Wicherink	huis	Langestraat
Wolf en Peereboom (firma)		
Pels		
Frits van Dijk	huis	Westerweg?
Wed.Duinker		
Jan van Til	verbouwing	
Eigen beheer		Nassaulaan
idem		Westerweg
	AMBACHTSSCHOOL	
Pot	huis	Westerweg
Nierop Slothouber		
Eigen beheer	2 huizen	Nassaulaan
Hike Breijer		Mient
Mw. Ramondt		Bergen
Vlothuizen	verbouw huis	
Kluitman	huis	Nassaulaan
Boot en Kluft	huis	
Meijer	“oud opnieuw gemuurd” en samengetrokken met Langestraat	Kraanbuurt

1 januari 1914 – 30 juni 1926

Frits junior komt erbij

Kluitman	herenhuis	
Van Dam	huis	Bij de Hout
Mej. Bosch van “s Gravenmoer	landhuis	Bergen
Kool	verbouwing huis	
Besuijen	verbouwing winkel	Langestraat
Witte Kruis	nieuwbouw na brand	
Leendert Spruit	verbouwing	
Keuter	verbouwing huis	
Kool	verbouwing kaaspakhuis	
Lookeren	huis	Wilhelminalaan
Eigen beheer	3 huizen	Lindelaan
Bijloos	bouw haarwaterfabriek	
Jonker	huis	Wilhelminalaan 3
De rustende jager	?	Heiloo
Kluitman	uitbreiding drukkerij	
Bosman	garage	Lindelaan
Meurs	uitbreiding meelfabriek	Luttik Oudorp
Alcmaria	fabriek	
Worm	winkel	
J. de Lange	huis	De Hout
Vroom & Dreesmann	verbouwing	Houttil
Kluitman	uitbreiding	
K. Pander	verbouwing winkel	
Thomsen	verbouwing	
Finkensieper	uitbreiding winkel met bel.perceel	Fnidsen
Cox	landhuis	Bergerbos
Wortelboer		Wilhelminalaan
?		Hoek Lindelaan/vd Meijstraat
Harbrink Numan	landhuis	Koegras
Hoornsch Credietbank	kantoor	Oudegracht
Stuart		Langestraat
Kluitman	uitbreiding drukkerij	
Hollandsch Bank	verbouwing	Langestraat
Wortelboer	huis	Zaadmarkt
Raad van Arbeid		
Van der Molen	hotel	
Molenaar	huis	Nieuwesloot
Nieuwpoort	restaurant	Kennemerstraatweg
Meurs	verbouwing fabriek	

Piet Smit	winkel met pilaren in front	
Wendelaar (burgemeester)	verbouwing (ambts)woning	
Matthijssen	verbouwing	Kennemerstraatweg
Kluitman	uitbreiding	
Ringers chocoladefabriek	fabriek	Noorderkade
Lienesch	verbouwing winkel	Langestraat
Met	garage	Achterweg
Versteeg	huis	
De Lange	bouw kluis	
Hoogstraten	fabriek	
Ringers chocoladefabriek	personeelswoningen	Friescheweg
Nederlandsche Bank	“hulpgebouw”	
Otter	brouwerij	
Schoorl’s Landhuis?		
Nederlandse Bank	bankgebouw	Koorstraat
Ringers Chocoladefabriek	2 ^e deel fabriek	Noorderkade
Kamer van Koophandel		
Met	uitbreiding garage	Achterweg
Mann	huis (verbouwing?)	Steijnstraat
Dröge	winkel	
?	boerderij	Boekel
Kokkes	uitbreiding bakkerij	
Krom	verbouwing	Wilhelminalaan
?	herstel na brand	Fnidsen 111
?	idem sigarenfabriek	Baangracht
Liekeles	verbouwing pui	
De Frenne	fabriek	Mosterdstraat
Eigen beheer	3 huizen	Lindelaan
Zandbergen	pakhuis	Handelskade
Paling en Foreest	verbouwing	Geest
Ijzergieterij	uitbreiding	
Autocentrale	garage	Handelskade
?	garage	Paternosterstraat
Heeger	winkel	Langestraat
Lienesch	verbouwing winkel	Langestraat
Leguit architect	herenhuis	“In ’t park” (Kennemerpark?)
Alkmaar Packet	kantoor	
De Lange	boerderij	Bergerweg
Kerrebij	verbouwing	
?	verbouwing winkel in oud-Holl. stijl	Mient
Bosman	verbouwing herenhuis	
Diaconie	nieuwe keuken	Hof van Sonoy ?
Ypma	verbouwing winkel	Langestraat
Meijroos	sloop en nieuwbouw kaaspakhuis	
Maarleveld	bovenhuis	Voormeer
Zandbergen		Paternosterstraat
Landman	bakkerij	
Van Schaik	huis	
Kokkes	garage	
Hoed	Koetshuis	

Bijlage 5: Bronnen

Collectie Regionaal Archief Alkmaar

Collectie Historische Vereniging Alkmaar

Collectie Archief Familie Ringers

Historische Verenigen en het Gebouwde Erfgoed, Erfgoedhuis Zuid-Holland 2006

Jord den Hollander. Ooit gesloopt in Nederland. De Bezige Bij. Amsterdam, 1985

Hans Janssen en Michael White. Het verhaal van De Stijl. Van Mondriaan tot Doesburg. Gemeentemuseum Den Haag. 2011

Herman van Bergeijk. Jan Wils. De Stijl en verder. Uitgeverij 010, 2007

Levend Alkmaars Erfgoed. Herbestemming van alle tijden. Uitgave van de Gemeente Alkmaar t.g.v. Open Monumentendag 2011

Marinke Steenhuis en Paul Meurs. Herbestemming in Nederland. Nieuw gebruik van stad en land. NAI Uitgevers in samenwerking met nationaal programma Herbestemming, 2011

Marlies ten Berge. De chocoladefabriek van Ringers. Oud Alkmaar, jaargang 35, nr 2, 2011.

Stedelijk Museum Alkmaar

Bijlage 6: Colofon

Deze studie kwam tot stand met steun van:

Bestuur van de Historische Vereniging Alkmaar

Professor André Thomsen - TU Delft

Marian Heemskerk, publiciteit&communicatie

Andrea Korver, publiciteit&communicatie

Eddo Carels, voorzitter BNA-architectenkring Alkmaar

Mark Koning, architect

Friso ten Holt, architect, docent Hogeschool Amsterdam